

Sprog, tekst og sammenhæng

Ugens vers

"Tag denne lovbog, og læg den ved siden af Herren jeres Guds pagts ark! Der skal den ligge som vidne imod dig" (5 Mos 31,26).

Introduktion

Blandt verdens milliarder af mennesker tales der over 6.000 sprog. Hele Bibelen er blevet oversat til over 600 sprog, og Det Nye Testamente eller dele af Bibelen til over 2.500 andre sprog. Det betyder, at Bibelen kun er oversat til ca. halvdelen af verdens kendte sprog. Ca. 1,5 milliarder mennesker har ikke Bibelen eller dele af den oversat til deres modersmål. Der er stadigvæk et stort arbejde at udføre, men forskellige bibelselskabers indsats har sikret, at 6 milliarder mennesker kan læse Bibelen.

Det er en stor velsignelse at tilhøre dem, der har Bibelen på sit eget sprog! Vi tager det ofte for givet og glemmer, at ikke alene er der mange, der ikke har Bibelen, men også at i Europa blev Bibelen med vilje holdt væk fra almindelige mennesker i århundreder. Takket være bogtrykkerkunsten og Reformationen er det ikke længere tilfældet. De af os, som har en bibel, bliver ved med at se på, hvordan vi, fyldt af Helligånden, kan lære at studere Bibelen og få et nærmere forhold til den Herre, som åbenbares på dens sider.

Ugens tekster

- 5 Mos 32,46-47
- 1 Kong 3,6
- 4 Mos 6,24-26
- 1 Mos 1,26-27
- 1 Mos 2,15-23; 15,1-5

At forstå Skrifterne

2 Tim 3,16-17

Med hvilken hensigt blev Bibelen givet?

Bibelen blev givet som et vidnesbyrd om Guds handlinger i historien, hans plan om at frelse den faldne menneskehed og for at oplære os i retfærdighed. Gud valgte at gøre det gennem menneskers sprog, og gjorde sine tanker og ideer synlige gennem menneskelige ord. Da Gud frelste Israel ud af Egypten, valgte han et specifikt folk til at videregive hans budskab til alle folkeslag. Han tillod det folk at videregive hans ord gennem deres sprog, hebraisk (og nogle få afsnit på aramæisk, som er beslægtet med hebraisk).

Den græske kulturs fremgang bragte nye muligheder og gjorde det muligt for Det Nye Testamente at blive kommunikeret på verdenssproget græsk, som blev talt i store dele af datidens verden. Der var til og med en græsk oversættelse af Det Gamle Testamente. Dette verdenssprog gjorde det muligt for apostlene og den tidlige kirke at udbrede budskabet til store dele af verden med ny missionsiver efter Jesu død. Senere bevidnede Johannes "Guds ord og Jesu Kristi vidnesbyrd, alt det, han har set" (Åb 1,2). På den måde tilkendegiver Bibelen kontinuiteten i dette inspirerede vidnesbyrd fra første til sidste forfatter.

5 Mos 32,46-47

Hvorfor var det så vigtigt for Israels børn at følge "alle ordene i denne lov", toraen eller "undervisningen"? Hvordan kan Guds Ord forlænge vores liv? Hvad mon det betyder i vores sammenhæng i dag?

Nogle mennesker har ikke alene Bibelen oversat til deres eget sprog, men de har også forskellige versioner af den på deres eget sprog. Andre har måske kun en udgave, hvis de er heldige. Men uanset, hvad du har, er det vigtigste at sætte pris på den som Guds Ord og følge det, den lærer.

Til at tænke over

Hvorfor er det aldrig "nogen ligegyldig sag" (5 Mos 32,47) at adlyde Guds Ord og også lære det til vores børn?

Ord og deres betydning

På ethvert sprog er der ord, der har en så rig og dyb mening, at det er vanskeligt at finde et enkelt ord på et andet sprog som en fyldestgørende oversættelse. Sådanne ord kræver et grundigt studium af deres anvendelse i Bibelen for at forstå bredden af deres betydning.

1 Kong 3,6
Sl 57,4;
66,20; 143,8;
Mika 7,20

Hvordan viser Gud sin godhed og trofasthed mod sine skabte væsener?

Det hebraiske ord *chesed* (på dansk ofte oversat med trofasthed) er et af de rigeste og mest indholdsrige ord i Det Gamle Testamente. Det beskriver Guds kærlighed, barmhjertighed, nåde og hans pagts-troskab over for sit folk. I de få teksthenviisninger ovenover har vi set, at Gud viser sin "tjener David stor godhed (*chesed*)" (1 Kong 3,6). Han "sender sin godhed (*chesed*) og troskab" (Sl 57,4). Med hensyn til Israel vil han vise "troskab mod Jakob, og trofasthed (*chesed*) mod Abraham" (Mika 7,20). Der er skrevet adskillige bøger om ordet *chesed*, som forsøger at sammenfatte dybden i Guds barmhjertighed og kærlighed over for os.

4 Mos 6,24-26
Job 3,26
Sl 29,11
Es 9,6; 32,17

Hvad er den "fred" eller shalom, som disse tekster omtaler?

Det hebraiske ord *shalom* bliver ofte oversat med "fred". Men ordets betydning er langt dybere og bredere end det. Det kan også oversættes med "helhed, fuldstændighed og velbefindende". Guds velsignelser og godhed holder os i en tilstand af *shalom*, som er en gave fra Gud (4 Mos 6,24-26).

Som en modsætning fører Jobs vanskelige erfaring til en situation, hvor han ikke får "fred, ikke hvile", for han mangler *shalom*. I vores hektiske verden er det en stor velsignelse at kunne byde sabbatten velkommen med ordene *Shabbat shalom*, for vores samfund med Gud giver os den bedst tænkelige fred og helhed, som vi ønsker i vores tilværelse.

Til at
tænke over

Hvordan kan vi opleve virkeligheden af, hvad disse ord betyder, selv om vi ikke altid forstår dybden i den oprindelige betydning af dem og uanset, hvilket sprog vi taler og læser?

Gentagelse, ordspil og betydning

I hebraisk tankegang er der mange måder at udtrykke tanker og ideer på, som forstærker og understreger deres betydning. I modsætning til europæiske sprog, indeholder hebraisk ingen tegnsætning, så sprogets opbygning har udviklet andre måder at kommunikere sådanne tanker på.

1 Mos 1,26-27
Es 6,1-3

Hvilke ord gentages i hver af disse tekster? Hvad er betydningen af, at sådanne ord gentages i en tekst?

En måde, hvorved de hebraiske forfattere kunne understrege en bestemt egenskab hos Gud, var ved at gentage den tre gange. Når skabelsesberetningen når højdepunktet i Guds skabergerning, understreger teksten den enestående betydning, menneskets skabelse har. Udtrykket *bara'*, "at skabe", har altid kun Gud som grundled. Det betyder, at det kun er Gud, der har magt til at skabe uden at være afhængig af forud eksisterende materie. I 1 Mos 1,27 beskrives menneskets skabelse: "Gud *skabte* mennesket i sit billede; i Guds billede *skabte* han det, som mand og kvinde *skabte* han dem." Bemærk den trefoldige gentagelse af ordet "skabte". På den måde understreger Moses, at menneskene er skabt af Gud, og at de er skabt i hans billede. Det var disse sandheder, han ønskede at lægge vægt på.

I Esajas' syn og kald, gentager seraferne ordene "Hellig, hellig, hellig er Hærskarers Herre" (Es 6,3). Eftertrykket ligger på Guds hellighed, hvis tilstedeværelse fylder templet. Vi ser også denne hellighed gennem Esajas' ord, når han står foran den Almægtige: "ve mig, det er ude med mig!" (Es 6,5). Selv en profet som Esajas skammede sig over sin egen uværdighed, da han oplevede Guds hellighed og karakter. Selv her, længe før Paulus kommer med en udlægning af menneskenes syndighed og behov for en frelser (Rom 1-3), ser vi, at Bibelen giver udtryk for menneskehedens syndige natur selv hos et "godt" menneske som Esajas.

I Dan 3 har vi en gentagelse (med variationer) af udtrykket "den billedstøtte, kong Nebukadnesar havde opstillet" (Dan 3,1.2.3.5.7.12.14.15.18). Dette udtryk eller variationer af det, gentages 10 gange i kapitlet for at vise kontrasten mellem Nebukadnesars trodsige handling mod det billede, som Gud gennem Daniel havde åbenbaret for ham (Dan 2,31-45). Det, der lægges vægt på her, er, hvordan et menneske forsøger at gøre sig selv til en gud, som skal tilbedes i modsætning til den eneste sande Gud, som alene er tilbedelse værdig.

Tekst og sammenhæng

Ord i Bibelen forekommer altid i en sammenhæng. De står ikke alene. Et ord har sin umiddelbare sammenhæng i en sætning, og det er den enhed, der først må forstås. Dernæst er der en større sammenhæng i det overordnede tekststafsnit, hvor sætningen forekommer. Det kan være i et kapitel, en del af et kapitel, eller en serie af flere kapitler. Det er vigtigt at forstå, så godt som det kan lade sig gøre, den sammenhæng ord og sætninger forekommer i for ikke at drage forkerte konklusioner.

1 Mos 1,27
1 Mos 2,7

Sammenlign de to tekster. Læs dernæst 1 Mos 2,15-23. Hvordan kan vi ud fra disse forskellige tekster og sammenhæng forstå definitionen af "adam", det hebraiske ord for "menneske"?

Vi har allerede set, at gentagelsen af ordet *bara'* i 1 Mos 1,27 tilkendegiver, at der lægges vægt på menneskets skabelse. Nu ser vi, at mennesket defineres i dette vers' sammenhæng som "mand og kvinde." Det betyder, at det hebraiske udtryk *adam i denne tekst* skal forstås som en generisk henvisning til menneskeheden eller menneskeslægten.

Men i 1 Mos 2,7 bruges det samme ord *adam* til at henvise til, hvordan Adam blev formet af "jord" (*adamah* på hebraisk – læg mærke til ordspillet). Her er det kun manden Adam, der henvises til, for Eva bliver ikke skabt før senere og på en helt anden måde. I hver tekst, selv i en sammenhæng med kun to kapitler, ser vi en forskel mellem definitionen af *adam* som "menneskeheden" (1 Mos 1,27) og mennesket Adam (1 Mos 2,7). At Adam er en person bliver senere bekræftet i slægtstavlerne (1 Mos 5,1-5; 1 Krøn 1,1; Luk 3,38) og i henvisning til Jesus, som bliver den "anden Adam" (Rom 5,12-14).

På samme måde som ordet Adam forekommer i en specifik tekst, findes sammenhængen for skabelsen af Adam og Eva i den større skabelsesberetning i 1 Mos 1-2. Det er, hvad vi mener med en større sammenhæng. Et sådant afsnit giver læseren yderligere temaer, ideer og udviklinger. 1 Mos 2,4-24 bliver nogle gange omtalt som den anden skabelsesberetning, men der er faktisk kun en forskel i, hvad der lægges vægt på (se næste uges studium). Men i begge beretninger ser vi menneskenes definitive oprindelse.

Som vi ser, er mand og kvinde – menneskeheden – Guds direkte skaberværk. Hvad siger det om, hvor tåbelig "verdens visdom" (1 Kor 1,20) er, ved at påstå, at vi blev til ved et tilfælde?

Til at
tænke over

Bøger og deres budskab

De største enheder i Bibelen er dens bøger. Bibelske bøger blev skrevet med forskellig hensigt og under forskellige omstændigheder. Nogle var profetiske budskaber; andre var samlinger, som fx Salmernes Bog. Der er historiske bøger som 1. og 2. Kongebog, og der er breve til forskellige menigheder skrevet af Paulus og andre.

I vores forsøg på at forstå en bogs betydning og budskab, er det vigtigt at begynde med dens forfatterskab og baggrund. Mange af Bibelens bøger tilskrives en forfatter. De første fem bøger i Det Gamle Testamente siges at være skrevet af Moses (Jos 8,31-32; 1 Kong 2,3; 2 Kong 14,6; 21,8; Ezra 6,18; Neh 13,1; Dan 9,11-13; Mal 4,4). Det bekræftes af Jesus (Mark 12,26; Joh 5,46-47; Joh 7,19) og apostlene (ApG 3,22; Rom 10,5). I andre tilfælde bliver de bibelske forfattere ikke identificeret. For eksempel ved vi ikke, hvem der skrev Ruths og Esters bog eller de mange historiske bøger som Samuelsbøgerne, Kongebøgerne og Krønikebøgerne.

Hvilken betydning har det for os, at Moses skrev Første Mosebog?

De fire sidste Mosebøger blev selvfølgelig skrevet efter udgangen af Egypten. Men fordi Første Mosebog er grundlæggende som en historie om Guds handlinger fra skabelsen til patriarkernes tid, er det logisk at antage, at den blev skrevet før udgangen af Egypten.

"Som årene gik, og han vandrede med sine hjerde på ensomme steder og spekulerede på sit folks undertrykkelse, tænkte han på Guds handlemåde med hans fædre og på de løfter, som var det udvalgte folks arv, og dag og nat bad han for Israel. Himmelske engle omgav ham med deres lys. Her skrev han Første Mosebog under Helligåndens inspiration" (Ellen White, *Patriarker og profeter*, s. 126).

Med Første Mosebog bliver vi fortalt ikke alene om vores oprindelse, men også om frelsesplanen, og hvordan Gud ville genløse den faldne menneskehed. Den plan bliver endnu mere tydelig gennem den pagt, som Gud indgår med Abraham, og som indeholder løftet om gennem ham at oprette et stort folk, som skulle være "så talrige som himlens stjerner og som sandet ved havets bred" (1 Mos 22,17).

Hvilke andre sandheder lærer vi gennem Første Mosebog, sandheder, som måske ellers ikke ville være kendt? Hvad siger det om, hvor vigtig Bibelen er for vores tro?

1 Mos 15,1-5
1 Mos 22,17-18

Til at
tænke over

Til videre studium

- Ellen White, *Mod en bedre fremtid*, "John Wicliff", s. 66-79;
"Luther for Rigsdagen", s. 118-137.

"Gud har i sit ord overdraget menneskene den kundskab, som er nødvendig for deres frelse, og Den hellige Skrift bør betragtes som en autoritativ, ufejlbarlig åbenbaring af Guds vilje. Skriften er standarden for karakteren. Den åbenbarer den kristne lære, og det er ud fra Skriften, at menneskene skal bedømme deres erfaringer ... Men skønt Gud har åbenbaret sin vilje for menneskene i sit ord, er Helligåndens stadige nærværelse og vejledning ikke overflødig – tværtimod. Vor frelser lovede, at Ånden ville gøre hans tjenere modtagelige for Ordet, kaste lys over det og vise, hvorledes det skulle anvendes i praksis. Da det er Guds ånd, der har inspireret til Bibelen, kan der umuligt være uoverensstemmelse mellem Åndens og Ordets undervisning" (Ellen White, *Mod en bedre fremtid*, s. 12).

Spørgsmål til
drøftelse

1. **Hvad kan du gøre for at få mest ud af den bibeloversættelse du har, uanset hvor mange der findes på dit sprog? Hvordan kan du lære at sætte større pris på Bibelen som Guds Ord og i tro forsøge at følge det, den lærer?**
2. **Tænk over forskellen mellem det, Bibelen lærer om menneskets oprindelse – at vi blev skabt af Gud i skabelsesugen – og det, menneskeheden kalder videnskab – at vi har udviklet os over milliarder af år. Hvad fortæller det om menneskets forståelses-evne i forhold til Bibelens lære om en almægtig Gud?**
3. **Hvilke bibelredskaber er tilgængelige for dig, som kan hjælpe dig til bedre at forstå Bibelen? Hvordan kan du lære at anvende noget af det, vi har studeret i denne uge, i forhold til fortolkning af Bibelen, selv om du ikke har ekstra redskaber?**
4. **Israels børn blev befalet at lære deres egne børn de store sandheder, som de havde fået, og genfortælle beretningerne om Guds ledelse i deres liv (5 Mos 4,9). Bortset fra den indlysende fordel ved at give troen videre, hvad er det ved genfortællingen af beretningerne om Guds ledelse i vores liv, som har en tendens til at styrke vores egen tro? Hvorfor gavner det også os selv at dele bibelske sandheder med andre?**

